ბარრიკადი

პოეზია ესთეტიკა პოლიტიკა

№ 3 „ცისფერი ყანწების" კვირეული გაზეთი ფასი 50 მ.

მისამართი: თბილისი. სასტუმრო „კავკაზი" № 44–45

ორშაბათი 8 ნოემბერი 1920 წ.

ქემალ ფაშა

ქემალ ფაშას შემოტევა საქართველოზე ეხლა არავის ეეჭვება. საგანგებოთ შეკრებილი დამფუძნებელი კრება სხვა ასეთ დროს პარადისთვის მაინც ამბობდა ალარმის[illegible] სიტყვებს — უკანასკნელ კრებაზე ამის [illegible] უნარიც არ გამოაჩნდა. პროვინციიდან დაბრუნებული დასუქებული დეპუტატები დაერიენ ერთმანეთს — და არასდროს ეს უდიდესი ნომინალურათ მაინც — სახელმწიფო დაწესებულება არ ყოფილა მდაბალი გრძნობების არენათ — როგორც ამ დღეს. თითქო მეორდებოდა ის დრო, როცა ბიზანტია [illegible] — და მის მაგიერ, რომ იარაღი აესხა სქოლასტიურ დისპუტებს მისცემოდა.

ზევრს მოიგებდა რესპუბლიკის პრესტიჟი რომ იქ წარმოთქმული სიტყვები, მცირე გამოკლებით სრულიადაც არ გამოქვეყნდებოდენ. ნამდვილათ კი ოსმალების შემოსევა, უდიდესს საფრთხეში აყენებს ჩვენ სამშობლოს. ამბოხებული ოსმალეთის გენერალი რომელიც ყოველმხრივ გაექცა გამარჯვებულ მტერს — ეხლა მოადგა სომხეთს და საქართველოს.

სომხეთი ჩაჭედილი თავის საბედისწერო კორიდორში ველარ უძლებს მაჰმადიანურ ზვავებს და ყოველ დღე მოსალოდნელია მისი დაცემა. ქემალფაშას ნაანგარიშები აქვს ალბად საქართველოს დღევანდელი მართველების მშვიდობიანი განწყობილება და უნდა საქართველო ოკუპაციის ფაქტის წინ დააყენოს — მაგრამ ოსმალეთის ეფემერული ანგორის მთავრობა ამაზე ტყუილათ ოცნებობს. საქართველოს მთავრობისა და მართველ პარტიაზე მაღლა ლაპარაკობს უკვდავი ერის სული — რომელიც საუკუნოებით ატარებდა გულში ოსმალეთის სიძულვილის და რევანშის გრძნობას. მხოლოდ დღევანდელი ჩვენი მთავრობის ბრალია, რომ ტრაპიზონი ბერძნების დესანტს ელის დამხსნელათ, მაშინ როცა ქართველი ჯარი უნდა ამაგრებდეს ამ პორტს, და შიშის თავზარს სცემდეს ანგორის ველურ კატებს. ის უდიდესი და უწმინდესი პატრიოტული ნიშანი, რომელიც ჩვენ დიდი ხნით ადრე ამ ომამდის ავმართეთ საქართველოს ირრედენტა — ტრაპიზონი — ეხლა რეალობის სახეს იღებს. ქართული ლაშქარი არ გაჩერდება ტრაპიზონის გამოლმა, და რესპუბლიკის საზღვრები ბუნებრივ მიჯნამდე გაიმართებიან.

თუ სომხეთის ბედი გადაწყვეტილია — მაშინ ვიგლოვებთ არა თანატოლ ომში დახოცილ და ნაწამებ სომხეთის ხალხს —

მაგრამ ბრძოლა კულტურისთვის, ევროპისთვის და თავისუფლებისთვის ეხლა საქართველოს ბედია.

თავდადებულ გვარდიას და გამარჯვებით შემოსილ ჯარს წინ გაუძღვება ქართველ პოეტების ძახილი. ტრაპიზონში უსათუოდ.

არტურ რემბო.

ჟან-ნიკოლა-არტურ რემბო დაიბადა 20 ოქტომბერს 1854 წ. შარლევილში. თავის ადრინდელ ყრმაწვილიდანვე იგი დაუდეგარ არამზადათ გვევლინება. პირველი წამ მოკლე მისი პარიზში ცხოვრება 1870-71 [illegible] დღეთვენის. იგი გაჰყვა ვერლენს ჯერ ინგლისში და შემდეგ ბელგიაში. რაღაც უმნიშვნელო განხეთქილების შემდეგ, რომელიც მოხდა მათ შორის, რემბომ შემოიარა ქვეყანა, სხვა და სხვა ხელობას ეწეოდა, იყო ჯარის კაცად ჰოლლანდიის არმიაში, სტოკჰოლმის ცირკის Loisset-ის კონტროლიორად, ანტრეპრენიორად კუნძულ კიპროსზე, ნეგოციანტად ჰარრარში. შემდეგ იგი ჩნდება აფრიკაში გვარდაფუას კონცხზე, სადაც ერთმა მეგობარმა ვიტტორიო პიკამ ნახა როგორ ვაჭრობდა იგი ტყავებით. შეიზიზღა რა ყველა ის, რაც არ ეკუთნის უხეშ სიამოვნებას და ავარდნილ ცხოვრების ველურ ავანტიურებს, რომელიც არაა არც ერთის მზგავსი, მან თავის ნებით უარყო ამ წლებში პოეზია. მის კრებულში „Le Beliquaire" ვერ ნახავთ ვერც ერთ ნამდვილ ლექსს, დაწერილს 1873 წელზე გვიან, თუმცა იგი გარდაიცვალა 1891 დამლევს. მისი ადრინდელ ლექსები სუსტია. მაგრამ 17 წლიდან იგი უკვე იჩენს ორიგინალობას. რემბოს ქმნილებანი დარჩებიან ლიტერატურაში როგორც უშესანიშნავესი მოვლენა. ხშირად იგი ბუნდოვანია, საკვირველი და უმგვანო. გულწრფელობის ნიშანსაც მოკლებული, ბუნებით ავი და სასტიკი ქალის ხასიათით, რემბო დაჯილდოებულია იმ ნიჭით, რომელიც ჩვენ არ მოგვწონს, მაგრამ გვაინტერესებს. მის ლექსთა კრებულში არის ფურცლები, რომლებიც სტოვებენ შთაბეჭდილებას ისეთ მშვენიერებისას რომელიც შეიძლება იგრძნოთ მეჭეჭებით დაფენილ ბაყაყის ტიპიურ ეგზემპლირის ნახვის ან გამოჭერილ სიფილისით ან ღამით 11 საათის Chateau Roue-ს სანახაობით, „Les pauvres a L'Eglise" „Les premieres Communions" — თავისი სიმდაბლით და ღვთის დაგმობით სრულიად უჩვეულო ქმნილებებია. „Les assis" და „Le Bateau ivre" — აი სად არის რემბო ჭეშმარიტად დიდებული. მე არაფერი არა მაქვს. აგრეთვე საწინაღმდეგო მისი „Oralion du solri" და „Cherecheuse', de poux" რაც არუნდა იყოს იგი არყოფილა პირველი შემხვედური ლიტერატურაში. გენია აკეთილ შობილებს საზიზღრობასაც კი. ის იყო პოეტი. რამოდენიმე მისი ლექსი თითქმის შევიდა ჩვეულებრივ ლაპარაკში:

გელიოტროპების ნებართვით.

„მთვრალი ხომალდის" სტროფები ჭეშმარიტი პოეზიაა დიდი მასშტაბის.

მთელი პოემა სავსეა მოძრაობით, როგორც რემბოს სხვა ნაწარმოებიც. მის „Les iluminations', —ში არის შშვენიერი [illegible].

საწყენია, რომ მისი ცხოვრება, ასე ნაკლებად ცნობილი მთლიანათ არ იყო ჭეშმარიტი vita abscondita ყოველივე ის, რაც ჩვენ მაზე [illegible], გვაძულებს მას, რაც ჩვენ შეგვეძლო კიდევ [illegible]. რემბო ჰგავს იმ ქალებს, რომლებიც არასოდეს არ იწვევენ ჩვენში გაკვირვებას, მაშინაც კი, როდესაც ისინი საროსკიპოში არიან, ისინი მაინც იცავენ რაღაცა კულტს. მაგრამ ჩვენ გვაშფოთებს რომ იგი ჰგავდა ვნებიან და იჭვნეულ ხასას აქ ჩვენ გვაქვს საქმე აბერრაციასთან, თავისთავათ სენტი მენტალურთან, რომელიც მოქმედებს ჩვენზე როგორც ძაგება. სენანკური, რომელიც სხვებზე თავისუფლად სწერდა სიყვარულზე, ლაპარაკობს იმ არა ჰარმონიულ შეკავშირებაზე, რომელშიაც ქალი ეცემა დედალის დაბალ მდგომარეობამდე. აქ უკანასკნელისათვის უნდა ვეძიოთ სახელი ყოვლად ბინძურ ჟარგონის ლექსიკონში. „არის განსაკუთრებული მდგომარეობა, რომელშიაც ჩვენი სურვილები წარმოშობენ წუთიერ თრობას. ყოვლად ვულგალურ ადამიანებს ამას აპატიებ. ამაზე შეიძლება ხელის ჩაქნევა. მაგრამ რა უნდა სთქვა იმ ადამიანებზე, რომელთაც თრობა გადაქცევიათ ჩვეულებათ, მიზიდულობათ? დაცემა შეიძლება შემთხვევითი იყოს. მაგრამ მას, რაც მოყვება ადამიანის უწესობის აქტებს, არ აქვს მოულოდნელობის ხასიათი და ამიტომაა იგი რაღაც სამარცხვინო. თუ კი უბრალო მისწრაფებას შეუძლია აამტუტოს ჩვენი სული და წაგვართვას თავისუფლება და დასტოვოს წაუშლელი კვალი, რანაირ ზიზღს უნდა იწვევდეს ჩვენში დაცემა, ჩადენილი სრულის გულცივობით! ინტიმიური დ მოკიდებულება, რომელიც არის უპატიოსნობის მწვერვალი, დაუვიწყარი შერცხვენა".

მაგრამ თუ გონებას, შეცნობილს და შეუცნობელს არაა აქვს ყველა არსებული უფლება, მას მაინც აქვს პატიების უფლება.

ვინ იცის? იქნებ თქვენი გენია სათნოებად ჩაგეთვალოთ,.

თქვენი გენია: მონსტრების გენია რომლებიც ატარებენ სახელებს: რემბო, ვერლენ?

რემი დე გურმონ.

უკან მიხედვა.

როდესაც ისტორიას დავუბრუნდებით, უცნაური სახელები დგებიან წყვიადიდან და ივედრებიან ყურადღებას. იმათ ირგვლივ და იქით ირევიან სხვები. ინთებიან, ჰქრებიან.

ადამიანის პირველი მტერია დრო ყოველთვის არაა იგი ერთნაირი მასპინძელი: იგი ხან გაბოროტებული მესაფლავეა, და ხან უხარია იორიკის ძვლების ამოტანა ჰაერზე.

ჭეშმარიტად მესაფლავე იყო მე-XIX-ე საუკუნე საქართველოში. პოლიტიკური ნერვების საბედისწერო დაჭიმვამ და რუსეთიდან სემინარიელების წამოღებულმა ნიჰილიზმმა ნაროდნიკობამ ესთეტიური კულტურა გააქრო. პატრიოტიზმი და სოციალიზმი გამოცხადდა ერთად ერთ ღირებულებათ და ამ ვალიუტაზე აფასებდენ ყოველ მოვლენას. ქართულმა პოეზიამ პოლიტიკის პროტექტორატი მიიღო. ეს იყო დაწყევლილი დრო სამოქალაქო და პატრიოტიული „მოტევების." ევროპაში იყო პარნასელების კლასიციზმი და იმა ქვეყანათა ხელშეხება სიმბოლისტების. იქ კანტის და მალარმეს თეორი, ათასნაირად აბრუნებდენ. ჩვენში არავის გახსენებია "უშუალო და უანგარო ტკბობა.. გატანჯულ საქართველოს არ შეეძლო ყოფილიყო უანგარო. პოეტს დაავალეს პოლიტიკური და სოციოლოგიური ტრაკტატების და ყოველდღიური პრესის ილუსტრატორობა შეიძლება ამას მნიშვნელობა ჰქონდა საქართველოს ბედისთვის, მაგრამ ქართველი პოეზია პოლიტიკის ხელში არ იყო ბედნიერი

ქარიშხლათ გადაიარა ამ საუკუნემ და უკეთესები ადრე გადატეხა და დაჭკარგა. ბევრი ჭეშმარიტი პოეტი შეეგუა ახალ გარემოებას და შეირჩინა თავისი სიწმინდე: ბარათაშვილი, ვაჟა-ფშაველა დავით კლდიაშვილი. ზოგი დაემორჩილა და ერთგულად ემსახურა· ამათში ყველასე დიდი იყო აკაკი თავის თავს უძახოდა "გარემოების საყვირს". ამ დიდმა კაცმა თავისი გძელი სიცოცხლე პოლიტიკურ მეზაზანდრეთ იარა და იშვიათად მოიცალა ინტიმურ განცდისთვის. ბევრი უმცროსი დაღუპა მისმა მაგალითმა მაგრამ იყვენ სიტყვის ამაყი რაინდები და ისტორიამ არ შეინახა მათი სახელები მოფერებით.

ყალბმა საზომმა ბუატფორიული ღირებულებები შექმა და მიდგომით დაარიგა უკვდავობის პატენტები. იყო ასეთი ცდაც: ლიტერატურული კრიტიკის ერთმა სტუმარმა მოინდომა დანიელ ჭონქაძისთვის ორდენები მიეცა რუსთაველის ხარჯზე. ეს ცდა სერიოზულათ არავინ მიიღო და ბედნიერ ჭონქაძეს თავისი ნამდვილი ტიტულები შერჩა. ასეთი სტუმრობა ლიტერატურულ კრიტიკაში ძალიან გახშირდა და უპასუხისმგებლო დამფასებლები პოეტის სახელს სთავაზობდენ თავის პოლიტიკურ „მომხრეებს.

ეს პოლიტიკური მომენტი დღემდე გძელდება. ოფიციალურ პატენტებს ჯერ კიდე „აგრარულ საკითხზე ჭკუა დაქნილი კრიტიკოსები" (კოლაუ ნადირაძის თქმით) არიგებენ. მაგრამ დაიწყო რეაქცია ესთეტიური. გრიგოლ რობაქიძე მოვიდა თავისუფალ ხელოვნების პირველ მერცხლად და ეს იგრძნო მოხუცმა აკაკიმ. გრიგოლ რობაქიძემ მოიტანა ესთეტიური კულტურა. მისი ლექციები და ლექსები ლოენგრინის თქმა იყო გრაალის კოშკზე. უფრო გვიან მოსკოვიდან და პარიზიდან მოფრინდენ ფარშავანგები — მალარმეს გედის სითეთრით გახარებული ყანწელები. წმინდა პოეზიის ესთეტიკა ჩამოყალიბდა ცისფერი ყანწების შკოლად და ბრძოლამ მიიღო სისტემის ხასიათი.

პოეზიამ პოლიტიკის წინაშე თავისი ვალი მოიხადა და დადგა ჟამი, როდესაც იმან ავტონომიაზე უნდა იფიქროს. მეტიც: მეცხრამეტე საუკუნეში დარიგებულ პატენტებს ჩვენ ველარ ვენდობით. დროა, რომ ამ სახელგატეხილ საუკუნეს იჭვის თვალით შევხედოთ. საქართველოს პანთეონში ახალი მართალი არშინით უნდა გაიზომოს ყველა პიედესტალი, გადაფასდეს ყველა ღირებულება და იარ[illegible] მართლო [illegible] ამოვძებნოთ [illegible] გული კეთილი სახელები. ამას მოითხოვს ქართული ესთეტიკის სინდისი.

სანდრო კირაქიძე.

პარნასი და სინაი

პარნასზე პირველი ლექსი საქართველოში დასწერა „დავიწყებულმა და გამორჩენილმა" პოეტმა ალექსანდრე ორბელიანმა.

ამ ლექსში ეპატიჟებოდა მთვარიან პარნასს და უმღეროდა ლორდ ბაირონის მშვენიერ ყელს.

რა იცოდა გულუბრყვილო თავადმა, რომელიც სულ მღეროდა ქართულ ოჯახზე, რომ ტენდენციურობის ეპიგონები მის გახუნებულ მწერვალს, რომელსაც მზე აღარ ადგებოდა, გაიხდიდენ უნიჭობის ასპარეზად და ბანალობის სინონიმად.

მართალი, თერგდალეულები ვერც იცლიდნენ ინტიმური დაღრმაებისათვის, მაინც ხარებივით დაებნენ ჰომეროსის პარნასს, რომელიც სძულდა ძველ საქართველოს და გადივიწყეს მშობლიური: არული, კუდიანები და ეშმაკები, არეკილი იალბუზზე.

ეს ხალხი სულ უიმედო იყო...

მათ ეჯავრებოდათ ტრადიციონალისტები, როგორებიც იყვნენ — ორი ამაყი ხოლოსტიაკი, გრიგოლ ორბელიანი და პლატონ იოსელიანი; მათ უარჰყვეს ძველი საქართველო, მისი კულტურის შინაგანი რიტმები, მისი ლირიზმის ინტიმური ანარეკლები და მისტიური, სურნელოვანი, — ნაციონალი მითი.

მათ გადაასახლეს ძველი ქართველი ოსტატები, თავისი მკაცრი — კლასიკური ფორმებით და მოუსპეს არა მარტო სტილი, რომელსაც არც ისე აკლდა ლოგიური შეგნება, ის მოთასმული ასოებიც, რომელნიც ვაზივით ჰყვაოდნენ ქართულ პერგამენტებზე.

მერე?

ამის სანაცვლოდ შემოიტანეს კრილოვის იგავ-არაკები და სასულიერო აკადემიებში გაკრეტინებული პარნასი კლასიკური ბანალობით, ამით და ში-

ეროვნული ბიბლიოთეკა

რაზელი აშუღების გათანგული პოეზიით დიდხანს ირთობდნენ თავს. მაგრამ ლექსისთვის უფრო არ ეცალათ და ყველაზე მაღალი სახელი მათთვის იყო: საქართველო.

მერე კი მთელი ლექსები ბანკებში გადაახურდავეს...

დაჩუმდა უკანასკნელი ბულბული წერეთელი და ქართული პოეზია თომაშვილს უნდა გაეთავებინა, რომ ავლაბარში გაჩნდა, სომხურ-ადერბეიჯანული ეროტიზმი; მაშინ ქართული პოეზია კიდევ დაალრჩო სონას ბაღდადმა..

უნიკო ბერძნული პარნასი, სადაც ახლა ბებერი ღმერთები კართოფილს სთესავენ, კიდევაც გვიგზავნის მგოსნებს და სანამ გაგრძელდებოდა კინტოების კომედიები, რომ არ მოსულიყო ხალხი, რომელსაც საქართველო დაჰხვდა უცხოსავით...

"ყანწელებზე" ხმაური დღესაც არ შეწყვეტილა და ეს ჰნიშნავს რა მიზანში მოჰხვდა...

მორჩა...

ედგარპოს ნავსმა ყორანმა გადაუარა საქართველოს

და დღეს ქართულმა პოეზიამ იცის ბოდლერის პლასტიური გაგიჟება და ედგარის ბრძნული გადარევა, კაპრიზიანი ბოდვა ვილიე-დე-ლილ ადანის და ვერჰარნის ჯვარცმული კივილი, ლეგიანის საწყალი ამღერებანი და ნიცშეს ტიტანიური კადნიერება; მალლარმეს ჰენიალური სინტეზი და ჰიუსმანსის ცდა—გადაფასებისა ესთეტიური სოლიპსიზმით.

ქართულ პოეზიას ერთად შეეყარა ყველა სურავანდები, ზნედა და ანთება.

გრიგოლ რობაქიძე, რომელიც არის დროშა და მხედართმთავარი, ყუმბარასავით დაასკდა პირველი საქართველოს და გასწმინდა საუკუნეთა ბანალობის საშინელი სიწმინდე.

და რა ძვირად დაუჯდა ჩვენს ლიტერატურას — პაოლო იაშვილის — ცეცხლებით დარეკილი მოვარდნა, ტიციან ტაბიძის დაჰვარტლული ტირილი ქინით და ვალერიან გაფრინდაშვილის ორეულების წირლვნა.

პარნასზე სალამურების უდარდელ რაკრაკში პარიკიანი ღმერთების ცინდრიკი გათავდა...

აზავთებულ ელვაჰექაში და მრისხანე საყვირებში სანაჲზე ღმერთის გამოცხადება მეორდება.

დღეიდან იხსნება მეწამული ზღვა...

მისი მორევები დაალრჩობენ უკან მიდევნებულ ბანალობის ფარაონებს...

ღმერთმა მანანას მაგივრად გარდმოგვივლინა საფრანგეთის კაპასი შხამები და მწყერების ნაცვლად ფრთამაღალი ქიმერები დაასხდნენ საქართველოს...

იმიერიდან საქართველოში ვარდები [illegible] სისხლით და გოგირდით...

დღეიდან ეპოქის ყველა [illegible]ანწირულებანი, საიდუმლო ჰრიოლობანი, ცრემლე[illegible] კლავია[illegible] ფერები" სასტიკი რეკვიემ[illegible]ავეცა ახალ პოეტებს!

გიორგი ლეონიძე.

ვალერიან გაფრინდაშვილი

მე არ უნდა ვწერდე „ცისფერ ყანწების" ისტორიას, რადგან ეს რამდენადმე საკუთარ თავზე წერაც იქნებოდა, მით უმეტეს რომ რაინდული ბრძოლა პოეზიისთვის ჯერ არ გათავებულა; უახლოესი მიზეზი მოგონების არის ვალერიან გაფრინდაშვილის პირველი წიგნი ,,დაისები''. ბორჯომში, სადაც ჰლექით ავადმყოფი ჩამომიყვანეს მეგობრებმა, მე გავიცანი ვალერიან გაფრინდაშვილი.

მიყრუებული ხეივნები სასახლის ბაღის, რომელიც ინახავდა თოვლის სიცივეს, გვაგონებდა ლაფორგის „ვილაში დატოვებულ მაღალ ნაძვების ჩივილს". ჩვენ დავრბოდით თოვლში რომ უფრო მწვავედ და სიღრმით გვეგრძნო ცვალებადი მარტი არ გვეჯერებოდა. როცა ლაფორგით ალტაცებულებმა, მოვკარით თვალი დახეულ აქა გაკრულ ლექციების აფიშებს ბალმონტის „სიყვარული და სიკვდილი'' და ცისფერ ყანწების ,,ესტეტიური წირვა'' ვალერიან გაფრინდაშვილი განსაკუთრებით შთაგონებული იყო. იმ დღეს მან მოისურვა, როგორც სცენიდან წაეკითხა ახალი ლექსი ,,ქუთაისი ქარში'', აუდიტორიას წარმოვადგენდით: პაოლო იაშვილი, ტიციან ტაბიძე, კოლლაუ ნადირაძე და მე. ჩვენ გაგვაკვირა ამ ლექსის სიდიადემ და გაფრინდაშვილის გაფითრებულმა სახემ. მე ვიგრძენი რაღაც მისტიური შიში, როცა ჩემ წინ დაიძრა ქუთაისი და მის მტვერიან ქარში გამოსცურდნენ: ედგარ პო, არტურ-რემბო და ვერლენი. მე მაშინ ვიგრძენ, რომ ვალერიან გაფრინდაშვილი არის დიდი პოეტი. ვალერიანის სიფითრე, ძლიერი პათოსი და შთაგონება გადავიდა სხვებზე, და ისედაც ფანტასტიური ბორჯომი, კიდევ უფრო გასხვანაირდა და ალაპარაკდა პოეზია. გრიგოლ რობაქიძე ჩვენგან შორს იყო, მაგრამ ჩვენთან ერთათ ესაუბრებოდა ძვირფას ლანდებს. მე მაშინ მივხვდი, რატომ, იგონებენ, ფრანგი პოეტები ასეთი სიყვარულის მოკრძალებით, სტეფან მალარმეს სალამოებს. არის წამი როცა ინტიმობა პოეზიის მიდის უკანასკნელ საზღვრამდე. ასეთი იყო ის ღამეც. ორი წლის შემდეგ კახეთში მივიღე ვალერიან გაფრინდაშვილის პირველი წიგნი „დაისები" სიცივე დატოვებულ ბაღის, სადაც შემოდგომის ქანდაკება თეთრი თვალებით შესცქერის ცას და, „უხილავს სატრფოს უიმედოთ აწვდის მკლავებს". წვიმიანი ოცნება „მტრედისფერ ქალწულზედ" რომელიც ისე მედიდურად დადის ქუთაისის თეთრ ქუჩებზედ, როგორც ბლოკის „მშვენიერი ქალბატონი" პეტერბურგის თოვლში; ეს ქალწული გამოჩნდება ხან თეატრში „წამწამების გამთენიაზედ", ხან სამგლოვიარო კორტეჟი ძძით შემოსილი. და ილუპება სასაფლაოდან დაშლილ ხალხში, ხან ის ჰლექიანი ბალიშებ შორის კვდება და ატირებს თოვლის სკრიპკებს: უეცრად ის ამორძალია დაქრილ ცხენის სადავეთი; მაგრამ ქალის ორეულები უბრუნდებიან პირველ სახეს, და დაისებში ხელმეორედ იხრჩობა ოფელია. არც ერთი ქალი არ ყოფილა ქართულ პოეზიაში, რომელზედაც შექმნილიყო ასეთი სიყვარულის კულტი, რომელიც ყოფილიყო საგანი ასეთი უნაზესი ტრფობის როგორც გაფრინდაშვილის ოფელია ოფელია არ არის აბსტრაქცია: შექსპირის დამხრჩვალი ოფელია ხელმეორეთ იღებს ახალ ყოფნას: ის ტრიალობს კარუსელში, იცვამს წითელ წინდებს, მიფრინავს ნერონთან, გადაეშვება აკვარიუმში, წამოისხამს სიგიჟის თეთრ ნაბადს და ისვამს ფერ უმარილებს. ჰამლეტი კვეხავს ლაერტთან „ათიათასი ძმას არ შეუძლიან ისეთი სიყვარული, როგორც მას ოფელიასადმი", ათჯერ მეტი უფლება აქვს ეს სთქვას ვ. გაფრინდაშვილმა.

ამ გვარი ეროტიკა, რასაკვირველია, გაუგებარი დარჩება ბევრისთვის საქართველოში, ამ ბევრში იქნებიან ის მგოსნები, რომელნიც მხოლოთ პროვინციალურ ან და აგარაკის ქალიშვილების ეშხით სწერენ ლექსებს, და ამაზედ აშენებენ თავიანთ პოპულიარობას.

ვალერიან გაფრინდაშვილისთვის აუცილებელია, როგორც თითონ ამბობს „უბაირალო მარტოობა" — ამ მარტოობაში ის სცხოვრობს ლანდებში და ჩრდილებში, გარს შემორტყმული თავის გაფითრებულ ორეულებით, რომელთაც გამოუჩენს მაცდური სარკე; ხან თეთრ ანგელოზ — დალაქებათ, ლოთებს რომ პ ა რ ს ა ვ ე ნ, ზოგჯერ ფანტასტიურ მრეცხავებათ. ამ მისტიურ მარულაში პოეტის ოცნება დალალული თრთის „როგორც ცხენი საპონში" ყვითელი და მაღალი მთვარეები ანათებენ მარტოებით შექმნილ სამყაროს. უმთავრესი ძალა შემოქმედების არის დიდი ფანტაზია-აზროვნება და ფანტაზია გაფრინდაშვილის განსაკუთრებით გაარჩევს ქართულ პოეტებში. ბოდლერი ვისი ლანდი ყველაზედ უფრო აცივებს ვ. გაფრინდაშვილს თავის წერილში ტუსსენელთან, ასე გამოთქვამს სიმვოლიზმის — შეგნებას, „მე დიდი ხანია კიდეც ვსთქვი, რომ პოეტი არის თვითმპყრობელის მოაზროვნე (souvtrainement intelligént), რომ ის, მოაზროვნეა par exellence და ფანტაზია არის ყველაზედ უფრო მეცნიერული ადამიანის ნიჭთა შორის, რადგან მარტო ერთი ის შეიგნებს მსოფლიო ანალოგიას, მას, რასაც მისტიური რელიგია უწოდებს მიმგზავსებას (la corréspondens) ქართული პოეზია, რომელიც მიჩვეულია მსუბუქ ტარანტელას თამაშს დიდხანს ვერ მოინელებს ვალერიან გაფრინდაშვილის ლირიკულ სიღრმეს და იქნება ის განწირული ჰამლეტი პოეზიაში, მაგრამ დაისების ფარდები, უკვე გახსნილია, წარმოდგენა ახალი პოეზიის კიდეც დაიწყო და ვერაკინ ვერ შეაყენებს ამ გლადიატორთა ბრძოლას.

ნინა მაყაშვილი

პოეტები წერის დროს

(ექსპრომტი)

გრიგოლ რობაქიძე უძილო ღამეში ფიქრობს თავის ალკაზე. მის წინ ჩაიქროლებენ ფეხშიშველი რითმები — მენადები. მას ელანდება სააკაძე, ნიცშე, სასაფლაო და საოცნებო ფანქარით გამოჰყავს მარმარილოს ტილოზე ლექსი. ხმამაღლა იმეორებს სტრიქონებს, თითქო საცერში ატარებს. მაგრამ ჩრდილი მოაწვება ფანჯრებს და ის გადიხურავს საბანს. აივანზე ვიღაც დადის. იქნება ეს არის ჰინკა, იქნება ეს არის ალლა.

პაოლო იაშვილი. ქიმერიონში ზის. ტუჩებს ისწორებს ენით. ის უფრო ხშირად დღე სწერს თავის ლექსებს, როდესაც აღუღებულია ჰაერი. წერის დროს ისწრებს ამხანაგებს და მას არ სჭირდება მარტოობა. იმისთვის, რომ დასწეროს „წერილი დედას". კალმისტარი და მელანი უფრო აღელვებს, ვიდრე ფანქარი. შეიძლება გენიოსია, შეიძლება უბრალო მოშაირეა. ხმაურს არ ერიდება და უყვარს პოეტის სახელი, როგორც კეთილშობილი ღერბი. ლამაზი რითმები მოწყენილი აქვს, მაგრამ დაუღალავი აქტიორია. რამოდენიმეთ ნერონია, რომელიც ვერც ერთმა მწერალმა ვერ დაგვიხატა. ეს შეეძლო შექსპირს.

ტიციან ტაბიძე. ორსულ ქალივით ჰირვეულია და ნაზი. მე არ ვიცი როდის სწერს ის თავის ლექსებს. ხანდისხან ლექსების წერა მას ემარჯვება სოფელში — ორპირის სანაოებთან. ლამაზი ხელი აქვს და ძვირფას ქაღალდზე უყვარს წერა. მე მახსოვს ერთი მისი ბინა ვარდისუბნის ქუჩაზე. იქ ავი დიასახლისი ჰყავდა, სადაც ყველაფერი იპარებოდა. იქ დაეკარგა არჩილ მიქაძეს სათვალეები და შარვალი. ამ ბინაზე წვიმიან ამინდში ტიციანმა დასწერა „ბირნგამის ტყე". ახლა სასტუმროში ცხოვრობს. მის მაგიდაზე ბევრი წიგნებია--- წიგნებში დაუთავებელი ლექსები. გძელი თითები აქვს და მისი ფრჩხილი კალმათ ივარგებს. მისი რითმა ჟრუანტელის ანტრაქტია, როგორც კოლომბინა დადუმებული დედოფალი.

კოლაუ ნადირაძე. კარი გაღებული აქვს. აივნიდან მოსჩანს წმინდა გიორგის საყდარი გორაზე და [illegible] სათლელი. ამ პოეტს უყვარს [illegible] და შეიძლება ზამთარი უფრო ახელებს მის ფანტაზიას. წერს თავის ლექსებს უბრალოდ გამოწყობილი — ბლუზაში, უქამროდ, დახეულ ფეხსაცმელებში, პაემანის შემდეგ. ხელი აქვს გაურჩეველი და ნაზი.

ლექსიკონები გაყიდა და ამას წინათ შეიძინა რილეევი. გაზეთებს არ კითხულობს. მის მაგიდაზე არის შუშა და შუშაში მკვდარი ბავშვი, რომელსაც პოეტი ყვითელ მალაელს უძახის. მის ოთახში თოფებია, მის ლექსებში კანკალებს შეცივებული ინფანტა.

მის ოთახის კარებთან მისმა მეგობარმა მოიკლა თავი, მაგრამ ის ამაზე თავის ლექსებში არ ლაპარაკობს.

სანდრო ცირეკიძე. სახლი აქვს რიონის პირად. კედელზე მალარმეს პატარა პორტრეტი ღარიბ გახუნებულ ჩარჩოში მეორე ოთახში კედელზე გარდაცვალებულ მამის სურათი. მინიატურებს სწერს პატარა ასოებით, რომელნიც ინაზებიან, როგორც კალიბრი. აწუხებს ურიების მეზობლობა, მაგრამ მისი ნოველლა ჩუმია, როგორც მგლოვიარე ქალის ქვითინი ბნელ ოთახში. ყავს წითელი ძაღლი, ყოველთვის უყეფს ვალერიან გაფრინდაშვილს. ერთხელ მის ეზოში დედალმა დაიყივლა როგორც შანტეკლერმა და სანდრომ იმ დღესვე დააკვლევინა დედალი. როგორც ერიდია აუჩქარებლად წერს თავის ნოველას. ახლა წიგნებს ყიდის. თავისი წიგნი ჯერ არ გამოუცია. თავდაჭერილი და ძუნწი მწერალია. სწერს ნაშუადღევს და საღამოს ლამპის სინათლეზე. გავს იმ ბელურას, რომელიც მისმა მეგობარმა შამოაფრინა ქართულ პოეზიაში.

ვალერიან გაფრინდაშვილი. არასდროს არ წერს წვიმიან ამინდში, რომ კიდევ უფრო არ დაამძიმოს თავისი ლექსი. ლექსის დაწერისთვის სჭირდება მზის სითბო და რამოდენიმეთ დაისის სიწითლეც: თუ ღამეა, სარკეს გადააბრუნებს, რომ ორეულმა არ შეაშინოს. ხანდახან ლექსის გა[illegible]თვის გადადებს. წერის დრო[illegible] თუ მმრტო არ არის, მისი ძმა დავითი არ უშლის ხელს. კიდევ აფასებს პოეტის სახელს, ვით აზნაური გვარიშვილობას.

ლელი ჯაფარიძე. სწერს ან სწერდა თავის ლექსებს ,,ქოლაქმი ან დაბაში'' ნიჭიერია და არაფრად უღირს კარგი [illegible] ,,და მისი ცხვირი არ მოსჩანს მის იმპროვიზაციებში ლექსის წერას ქუჩაში'' იწყებს და ,,სახლში'' მისვლისას ათავებს ყელსახვევის გახსნის დროს.

ტრისტან მაჩაბელი

მთვრალი ხომალდი.

როცა უვნებო მდინარეებს გადავდიოდი
აღარ მათრევდენ, ამას ვგრძნობდი, მძიმე გიდები:
იღებდენ მიზნათ მათ მყვირა ეა წითელკანები,
და ტიტველ ტანებს მიაკრავდენ ფერად სვეტებზე.

მე არ ვზრუნავდი არავითარ ეკიპაჟებზე:
მიმქონდა ქერი ფლამანდიის ინგლისის ბამბა,
როცა გიდებთან ერთად გაჰქრა დიდი ხმაური,
მდინარეები მე მაძლევდენ მგზავრობის ნებას.

ცოფიან წყალთა ავ ზრიალში, მე იმ ზამთარში
რომელიც იყო ყრუ ვით ტვინი პატარა ბავშის —
მივქროდი!.. მიწა, კუნძულები დაშორებული
აღარა გრძნობდენ აურ ზაურს გაჩირაღდნებულს.

ქარმა დალოცა ჩემი ზღვაზე გამოფხიზლება.
ნაფოტზე მჩატე ათი ღამე ტალღებზე ვხტოდი,
რომელთაც ჰქვიათ მარად მსხვერპლთა მაგორებელნი
და არ მწყდებოდა გული კანდლის სულელ თვალებზე.

როგორც ტკბილია მწიფე ვაშლის წვენი ბავშთათვის,
ისე მატკბობდა მწვანე წყალით ტანის ავსება,
მან ჩამომრეცხა სქელი ლურჯი ღვინის წვეთები
ჩამომაცალა მონარწყევი. საჭე გასტეხა.

და იმის შემდეგ მე ჩავეშვი ზღვის პოემაში,
რომელიც არის განიერი და დავარსკლული,
რომელიც ყლაპავს მწვანე ლაჟვარდს, რომელიშც ხშირად
ჩაფიქრებულად იძირება მკრთალი მცურავი.

საცა უეცრად ცისფერობა შეიღებება...
ქერა დღის შუქში გაგიჟება და ნელი რიტმი
უფრო მაგარი ალკოგოლზე ლირებზე ფართო
საცა დუღდება სიყვარულის მწარე ამბოხი.

ვიცი ცის ელვა და ქარცეცხლი, ვიცი გრაგანი,
აფეთქებული დილა თითქოს გუნდი მტრედების,
საღამოები... მე მინახავს ხანდისხან ისიც,
რაც ადამიანს ესიზმროდა თითქოს ნახულად.

ვნახე გასვრილი მზე მისტიურ საშინელებით
იის ფერ სხივის ხმელ ჩონჩხებით რომ ანათებდა
ტალღებს, რომ ჰგავდენ აქტიორებს უძველეს დრამის,
რომელნიც ფართოთ აგორებდენ ფარდების ცახცახს.

მწვანე ღამისთვის, ვოცნებობდი, სხიოსან თოვლით
კოცნებს ველოდი ზღვის თვალებს რომ ეშურებიან.
მე ვოცნებობდი სხვა წვენების ადუღებაზე
ხმიან ფოსფორის ყვითლად ცისფრად გაღვიძებისთვის.

ვაკვირდებოდი როცა ტალღა მოხეთქილ კლდეებს
მიაბღავლებდა ვით საძროხე ისტერიული.
და არ ვფიქრობდი რომ მფრინავი ფეხი მარიის
სადავეს მოსდებს დაუსვრეტელ ოკეანეებს.

მე ვაწყდებოდი — თქვენ ეს იცით? უღრან ფლორიდებს,
აფთრების თვალთა ფერებს ვრევდი ცისარტყელებში,
რომელნიც იყვენ ხლვირებათ გადაჭიმული
ზღვების კიდიდან რუხ და მწვანე ფერის ჯოგებზე.

ვნახე ჭაობის ამაჰრება, უსაზღვრო ტბორი,
რომლის ლაქაშშიც ლპება მთელი ლევიაფანი,
გაჩუმების დროს გადმოვარდნა ნიაღვარების,
და უფსკრულებში სივრცის ავი გადახეთქება.

— ვერცხლის მზეები: — მყინვარები, სადაფის წყალნი,
და გახირება საზიზღარი სრუტის ფსკერებზე,
სადაც გველები გაძიძგულნი ბაღლინჯოებით,
შავი სურნელით მახინჯ ხეებს ეხუტებიან.

მე მსურს ვაჩვენო ბავშებს ზღვათა მოვარაყება,
ოქროს თევზები, მომღერალი ოქროს თევზები...
მე გამგზავრებას მილოცავდენ ყვავილთ ქაფები
უცხო ქარები მამზადებდენ მე გასაფრენად.

ხშირად ტანჯული პოლუსებით ზღვა დაღალული,
რომლის ქვითინი ატკბილებდა ჩემს ქანაობას
ყვითელ ლაყუჩა ღამის ვარდებს მე მთავაზობდა.
და მე ვრჩებოდი როგორც ქალი დაჩოქებული.

როდესაც ჩემთან გროვდებოდა ბევრი ნაგავი
და განავალი თეთრ თვალა და მკივან ჩიტების,
მაშინ ჩემს ლარტყებს ეტმასნიდენ თავის მკვლელები
და მიდიოდენ სამუდამოთ დასაძინებლად.

და მე ხომალდი საშინელად გზა დაბურდული
გადაგდებული უფრინველო ეთერში ქარით,
რომლის გაბერილ ჩონჩხს ნაპირზე ვერ გაათრევენ
მონიტორები და განზეის მენაოსნები.

თავისუფალი, აყვანილი იისფერ ნისლით
მე გამრღვეველი წითელ ზეცის, როგორც კედლის
რომელსაც დააქვს საწუწკარი პოეტებისთვის,
სირსვილი მზისა, ქოფიანი დუქი ლაჟვარდის,

მე ელექტრონის სინათლისგან გამოქცეული,
გიჟი ფიცარი შემორტყმული ბეგემოტებით,
როცა ივლისი კეტის დარტყმით ცას აიძულებს,
რომ ჩამოინგრეს მოვარვარე თავის ძაბრებით.

რომელსაც თრთოლვით მოესმოდა შორი ჰიხვინი
როცა სქელ მალშტრამს ამაკებდა გიპოპოტამი;
უძრავ სივრცეში ხეტიალს — მე მეცოდება
ევროპა თავის შეღობილი ნავთსადგურებით.

ბევრი მინახავს დავარსკლული არქიპელაგი
მათი გიჟი ცა გახსნილია მოცურავისთვის;
იქნებ აქ გძინავს, ჩათრეული ხარ ამ ბნელეთში
მომავლის ღონე: მილიონო ოქროს ჩიტების.

ბევრი ვიტირე ჭეშმარიტად! სულს მწუხრი ჰპოტნის,
ყოველი მთვარე სასტიკია, ყველა მზე მწარე!
ბასრ სიყვარულის ჯადოსნობით ვარ გავსებული
ო დაილეწოს ჩემი ანძა, ჩავძირო ზღვაში!

მე თუ ევროპის წყალი მინდა: — მსურს მხოლოდ ფშანი
ცივი და შავი რომელშიდაც სურნელ საღამოს,
პატარა ბავში მოხრილი და კაეშნით სავსე
სათამაშო ნავს გადაუშვებს, როგორც პეპელას.

ზღვებო! დათენთილს თქვენს წიაღში, არა მაქვს ღონე
რომ შევაჩერო რბენა ბამბით სავსე გემების,
დროშების, ცეცხლთა ვიგრძნო ძალა და მგზავრათ დავრჩე
როს პონტონების საშინელი მზერა მანათებს.

არტურ რემბო.

თარგმანი პაოლო იაშვილის.

საკუთარი ტოსტი

არ ვიცი ფიქრი ასე რად დალბა
მეავე სპლინი თუ გადამეკიდა
ამბავს მიყვება გასართობს ალბად
როგორც მლოცველი შორი მექქიდან
თუთიყუშივით დაღლილი ხანით
წამიღო მზერამ სანაპიროსმან
თუ არ ვეწვიე სარდაფში ღამით
დამემდურება ნიკო ფიროსმან
მიყვარს მენადის შეშლილი მკერდი
მოირაც მისთვის გადამემტერა
და მაპატიეთ დღეს მხოლოდ ერთი
რომ მათ ვარჩიო უნდო ჰეტერა
დამიდგა მარტო იმაზე დარდი
სიგიჟე იფქვის ყველგან იმდენი
რომ სტატისტიკით მარჯვენა მარდი
ველარ აწყავენ მას მემინდენი
მოდიან ჩემკენ შხამიან თასით
ბერი იოვან და საააკაძე
და იმერეთი ნიადაგ თარსი
წინ მეკეცება როგორც საკაცე
ხანდახან უცბად იწივლებს გველად
გაფითრებული ცხენის ფანტასმა
მაგრამ შელოცვას მივმართავ ხელად
მან ერთხელ იგი კიდეც გათასმა
ჩემთან არიან მაგარი ძმანიც
ნათელი გული მან ამიქარვა
და მეშინია არა ვთქვა მაინც
რომ საქართველო არის მიქარვა

გრიგოლ რობაქიძე.

არტურ რემბო.

თესლით ავსილო! პოეზიით მძიმე ჩვენება
ჩ[illegible] ქრისტეს ჯ[illegible]შის და [illegible] მხოლოდ ალ[illegible]ომა
ევროპის ზურგზე შენი ჩქარი გადაჭენება
დარჩება ცაზე განთეთებული ირმის ნახტომით

პარიზის კერპებს მოევლინე ბავში — უფალი
მაკადამებში ჩაიტანე მზე უნახავი
დასტოვე სიტყვა როგორც მეფე ნატრიუმფალი
და მხოლოდ ერთი სილამაზე გაუძრახავი

მთვრალი ხომალდით აცურავე ოქროს ქვირთები
იოლი იყო შენთვის ქვეყნის გადახეტება
უფეხო რემბო! მოწინავეთ მთვრალებს გვპირდები
თორემ ლალი და მარმარილო გადიხვეტება

ტირილის დროა! და ქვეყანა მოდის ლაჩრობით
ძველი ევროპის სქელი ფაში დღეს იფატრება.
გამარჯვებულო ხეტიალით ჩხუბით ვაჰრობით
არტურ მართალო! გვინდა შენთან დაბინაცრება.

პაოლო იაშვილი.

ნოემბერის 6.

სამხედრო სტამბა.

მორიალი და სოპრანო

(აგასოვა—კალანდაძეს).

ღამე მაღალი როგორც კათედრა,
სავნებო როგორც კაბის შრიალი.
მთვარის ნიავმა გადაათეთრა
ქოში სოპრანო და მორიალი.

ეს არ მომხდარა რაინდულ დროში,
მე ბანანების მახსოვს შრიალი.
მომღერალ ქალმა ცისფერი ქოშით
დუელში მოჰკლა იქ მორიალი.

მე მახსოვს იგი დუელი სწრაფი,
ორი ქიმერის ჩქარი შრიალი.
შეხვდენ ერთმანეთს: ქოში—მიზრაფი
და სკრიპკასავით მჭლე მორიალი.

ზღვის და ბაღების იქ იყო ფარჩა,
დიდ ბანანების ხარბი შრიალი.
და სამუდამოთ კედელზე დარჩა
გამოკვეთილი ზედ მორიალი.

ახლა მარტო ვარ. ვერ გავალომე,
ჩემი სევდების ნაზი შრიალი —
ღამეში მოდის როგორც სალომე
ავი სოპრანო შავ მორიალით.

და თუ ეს იყო უხსოვარ დროში,
და თუ ეს იყო მხოლოდ შრიალი,
რად მელანდება მაღალი ქოში
და რად მაწვალებს ის მორიალი?

ვალერიან გაფრინდაშვილი.

ორპირის სეზონი.

ორპირი ლპება, როგორც ლეში ლევიაფანის
რიონის ფშანებს აბიჯებენ გძელი ყანჩები.
მოიღუნება სული-წნელი ნედლი ლაფანის
მარტო ყანჩები—ქაობების ეს ლამანჩები.
ჩამორჩენილან ბაყაყები მღვრიე ბუშტებში
იმათაც სცივათ ამონგრეულ ნოყო ბუდეში.
მოაქვს ოქტომბერს ხუნაგები, სურდო, ანთება.
და დილიჟანსით აქ სეზონი ჩამოშრძანდება.

პირველი სიტყვა შემოდგომას, ქება სამშობლოს.
ვგრძნობ იმერეთის მდარე ღვინოც დამათრობს ბოლოს.
სცივა ქვეყანას, როგორც ზამთრის ნაგვიანებ კრუხს,
თუ დამიჯერებთ — ჩემი სული მარტო ამას სწუხს.
ლოტრეამონის მალდარორის უშნო გომბეშო
კოსმიურ ტალახს დატიროდა ჩვენ ორლობეში.
ყველა პანთეონს (თუ მერგება) თვითონ დიდუბეს
მე ისევ ვარჩევ ჩემ გამომპალ ორპირის უბეს.

ტიციან ტაბიძე.

სამხედრო სტამბა
7 ნოემბერს

გალლადა.

მთვრალმა მთვარემ თვალი მიყო:
—ნუ თუ შენ გწამს ვიღაც ღმერთი,
—კარგათ ვიცი, ჩემო ბრიყვო,
—მზე გპატრონობთ ერთად ერთი.
—ცეცხლის რგოლი ბრუნავს, ჰფე[illegible]ქავს,
—გიჟმაჟურად ჰკლავს და ამკობს,
—ხან სიცხით სწვავს, ყინვით ხე[illegible]ავს,
—სისულელეს ლექსად ამბობს.
—ჩავიხედე სუყველგანა,
—ღრუბლის უბანს თვალი ვკარი,
—იქ ბიბინებს ვარსკვლავთ ყანა,
—იქ ჭრიჭინებს ქარის კარი.
—მაგრამ, ბრიყვო, დამიჯერე,
—ქრისტე-ღმერთი ვერ მოვნახე.
—შენი ლოცვაც კი უმღერე
—არსად არის მისი სახე...

მოვაშორე თვალი მთვარეს,
ჩავასვენე ტუჩი ღვინოს,
ოქროს ფერად მოელვარეს,
ჩემი სულის სწრაფ მიმინოს.

მომეფინა უცხო ძალა,
ამანთო და ალმიტაცა,
შემოვძახე „თარიალა“,
დავანგრიე მიწა და ცა.
ვარსკვლავთ მღერას, ძაღლის ღმ[illegible]ლს
ერთნაირად დავდე ფასი,
თეთრ მართალსა, ყვითელ ტყუილ[illegible]
მე შევწირე ჩემი თასი.
ვნახე ღმერთი... მის იარას
მე შევეხე ეჭვის თითით.
კოცნა მივეც მის ტიარას
და ვემსხვერპლე წმინდა ფიცით...

მ[illegible]რე ნისლში მიიმალა,
მოერია მთვრალი ძილი...
„თარი-არალე არალა“...
მღერის ღმერთი, მღერის რწყილ[illegible]...

სანდრო ყანჩელი.

ქალაქი. შემოდგომა 1920 წ.

გოროტ-მომქმედნი.

I

ყეფდა ძაღლი,
ყიოდა მამალი,
სახურავიდან ამოდიოდა კვამლი
და იყო პატარა ოჯახი,
ოჯახი იგი ეკუთვნოდა სილიბისტრო ქაშაძეს.

—

ლაფაროში ოთხ გამურულ ბავშვს ოსტატურათ გადუხლართავთ ხელები, რომ ვინც მეთაურობს მან ვერ გაიგოს თუ ვისია გამოწვდილი თითი. ერთი ნაწყენია და თვალზე ძლივს იკავებს ცრემლებს. მეორე მადიანათ სჭამს ქადს; მესამეს მარცხენა მუჭაში მწიფე ტყემალი აქვს და ეშინია არავინ წაართვას; მეოთხე კი გაიძახის:

ალხოს, მალხოს, ჩიტმა გნახოს
შენი ფესვი-ფესმანდური; გოგია
ფალავა შვა მინდორში დაბლავა;
ჩემი ძროხა კაბელეი ფეხს
მე[illegible]ებს აქანეი; ატატა-ბატატა,
ფრანგიშვილი პაატა; ლარსე, ლურსე,
მოგვერდი და ცრუტ.

—

ვაჟებს აღარაფერი დარჩათ მეტი გასაკეთებელი: ვისაც კი ჰყავდა კრავი ცხვარი, თუ თიკანი, დაჰკლა, გაატყავა, შამფურზე წამოაგო და სურდა მოესვენა, მაგრამ იატაკების ხვეტამ, ქათმების პუტვამ, შიგნეულის წმენდამ, კვერცხების ღებვამ ისინი ქალებზე გააბრაზა და ეზოდან გადმორეკა,

მაგიერათ საქალეთი ჯარასავით დატრიალდა... ისმოდა ბავშვების დატუქსვა, კარდალების ხეხვა, ფარდაგების ფერთხა...

აღდგომას ელოდებოდენ.

ალიონზე გადვიდოდენ ეკლესიაზე თავიანთ მიცვალებულთ წითელ კვერცხებს მიუტანდენ, ნაწირვებს გულდამშვიდებული მიუჯდებოდენ სუფრას: ქაშაძესაც ჰქონდა სააღდგომო კრავი; პატარა ვაჟიშვილი, სილიბისტრო და მისი და გალობდენ:

„ქრისტე აღსდგა მკვრეთით“...

II

ყაყანმა, ამ ახირებულმა კამათმა, დაღალა ყრილობა. ორივე მხარე ცალცალკე გადგა; მხოლოდ აქა-იქ ერთი ორი, თუ კიდევ წამოიძახებდა მკვახე სიტყვას მოწინააღმდეგის გულის გასახეთქად.

— ე, რა ამდენი ვიჩხუბოთ, ხალხო, შიმშილით ხომ არ დავიხოცავთ თავს, ამევირჩიოთ ე, ჩვენი სილიბისტრო.

— შენც ბოდავ ერთი! — შენიშნა ვიღამაც.

— აბა შენი მუნიანი ზაქარიე ჯობია კი!.. — დაუღრინა პირველმა.

— მართლა და რა უჭირს, ხალხო, დინჯი კაცია... ნამუსიანი... ამევირჩიოთ!...

— ერთი მაგათ გვარსაც ერგოს „ჩინონიკობა“,

— ჩინონიკობა, თვარა ლუბერნატორათ ირჩევ შენმა მზემ!..

ამ ყვირილ-ყვირილში სილიბისტრო იდგა და ფიქრობდა „ქეც უნდოდა ნაცვალი გამხდარიყო, ყვითელი მენდალი ჩამოეკიდა და არც უნდოდა“.

ჯერ უარზე გადგა:

— რადროს ჩემი ნაცვალობაა... დავბერდი... ძლივს დავდივარ...

უარმა გაალიზიანა ხალხი, ზოგს იმედი მიეცა დაბეჯითებით იტყვის უარსო და დაიყვირა:

— სილიბისტრო იყოს! სილიბისტრო!

ასე აირჩიეს სილიბისტრო ქაშაძე ნაცვლად; ჩამოკიდეს ყვითელი მენდალი, ყრილობა დაიშალა.

— ქაშაძე ნაცვალო!

— რა გინდა?! შეუბღვირა ქაშაძემ.

— ა, პეტროიი უნდა წეიყვანო!.. ხონში...

საჩქაროთ...

— ჩემ მეტი ვერავინ ნახე?..

— შენი უბნისაა! რას მედავები?.. მარა იცოდე არ გაგექცეს, თვარა ხომ იცი — შენც ციმბირში წახვალ და მეც.

რავა გემექცევა — იწყინა ქაშაძემ — ხელშეკრული კი არა თოფ-ზარბაზანი რომ იყოს, მაინც ვერ გამექცევა.

— ჰო და იცოდე ხელ-შეკრულს გატან, ხანჯალი ქე დეიკიდე. ა, ქალალდი!.. ჩვენც ჩამოგისწრებთ...

III

ერთხანს სდუმან.

— კაცო, რა ღმერთი გაგიწყრა ერთი კოკა ღვინიზა, რავა მოკალი კაცი?!

— რას ამბობ შე მამა-ცხონებულო, ვინ ეშმაკმა მოკლა?!...

— აბა მე ხომ არ მომიკლავს?!

— იმ ოჯახმა მომინელა... გამათავა... ხელსუწყობდი, ვეხმარებოდი, შენ არ მომიკვდე — არაფერი გამივიდა; კოხინჯრობას ძმარი ღვინო შემომაპარა — სამი მანეთი მიანგარიშა ჩაფი. ხეები გადამიჭრა — თითო ხე სამ არშინიანი იყო სიგრძით და მტკაველი სისხოთი... შაურის ძლევა დამიწყო. მის ჭურში ტყემალი ჩავყარე — მანეთი გადამახდევინა... ჭრაქი რაა შე კაცო, ჭრაქი ისიც კი არ მათხოვა!.. ერთი ვაი-უით გამოვართვი მეორმ დღეს კაცი მომიგზავნა — ჩამომეცალეო... მეც ჩამოვეცალე... მარა ის ამბავი ხომ იცი... თითქოს განგებ ეშმაკი შემიჯდა გვერდებში... მერე მაინც რავა მეეწყო ი, წყეული ყველაფერი... კაცო, ღმერთი არაა ქვეყანაზე! მეც ისე უნდა გამაგზავნონ ციმბირში, როგორც კაცის მკვლელი და ყაჩაღი?! იმე! სამართალი არ ყოფილა, ძმაო! შე, კაცო, მაგენის ბრალი იყო... იე ოხერ ფერისცვალებას — მაწა ვჭ მე, ღმერთო შემინდევ. მივდივარ ორლობოში... დევინახე ჭური მოუხდიათ... მეც ვიფიქრე ერთი დოქი ღვანო ვის დამსებს-თქო... ეველე თითქოს განგებ იყუ დატოვებული და წევიღე... დემეწია ის სულ-წაწყმენდილი... დავდევი დოქი დაუძახე: „თავს ნუ მომჭრი, ნუ ყვირი აი შენი ღვინო თქვა“... მარა შენ არ მომიკვდე... ღრიალებს — თითქო საცხოვრებელიდან გამეცალოს... მეცა... გული მომივიდა... ვინმე ლონიერი რომ ყოფილიყო კიდო ჰო, თვარა სული ძლივს უდგია მუცელში და გალახვას მიპირობს... ვსტაცე ხელი, მევიქნიე ერთი... აცხონოს ღმერთმა, გლახაკი იყო — წიწილივით დავარდა... უფრო იღრიალა... შემოგვესია ხალხი .. მერე ქე მორჩა წამოდგა... მარა თავისით მოკვდა ერთი თვის შემ[illegible]ეგ...

— ეჰ! ორი კაცი ქე დეიღუპეთ იმ ერთი დოქი ღვინისთვის.

დუმილი.

— სილიბისტრო, შევიდეთ, სახლში ერთი ჭადი მაინც წევიღოთ, თვარა დეხოცებით შიმშილით.

— დაგვაგვიანდება — ყოყმანით უპასუხა ნაცვალმა.

— აბა კაცო, ხონში ჩვენ არაფერს გვაჭმევენ და... ყველიც ქე აქ, გონია ჩემ დედაკაცს,

— შევიდეთ, მარა ჩქარა გამევიდეთ,

IV

— უი თვალები კი დამიდგა. ე რავა შეკრული გაქ ხელები!

— კაი ახლა!.. ერთი ჭადი მოგვეცი და ყველი.

ქალი ტირის.

— გამიხსენი თუ ღმერთი გწამს ხელი; ცოდვაა ქალი — ასე ჰგონია სახრობელაზე მიგყავარს...

სილიბისტრო უხსნის ხელს და ეუბნება:

— არ დამღუპო კაცი!...

დაფაცურდა ქალი,

— შემიშვი, კაცო, ქალს ორ სიტყვას ვეტყვი...

— არ დამღუპო კაცი — არ გეიქცე!

ოთახში ბავშვები იკუჭებოდენ.

— ქალო, ბევრი ლაპარაკის დრო არ არი, მე უნდა შევიპარო..

— რას ამბობ?!. ყაჩაღათ აპირობ გავარდნას?!.

— რას სულელობ! ყაჩაღს რა მიგავს? ოღონდ ორ წელიწადს მაინც გამომალპობენ ნაობახჩი და ისევ წავალ სადმე ქიათურაში, აფხაზეთში... ჩუმ-ჩუმად ქე მოვალ.. ფულსაც გამოგიგზავნი... მერე ყველას დაავიწყდება და ქე მოვალ ისევე

— რომ დამიჭირონ?..

— დამიჭერენ კი არა!,. ზანდუკ[illegible]ი ქეა ორმოცდა თექვსმეტი მანეთი და ორი აბაზი.. გამეიზოგე. ხუთი ბათმან[illegible] რომანოზას მართებს გამოართვი... [illegible]აზიარო ლორი რომ გვყავს ბატონის, [illegible]უყვანე... გოჭები გაყევი — ნახევარს წ[illegible] [illegible]ყვანს ლორზე თავი შეაცოდე, უთხარი ქმარი დამეკარგა და ეს ერთი სანოვრ[illegible] მაჩუქე — ღმერთი სამაგიეროს არ [illegible]აგაკლებს — თქვა. აარა თლად ცუდი [illegible] ცი — იქნებ ქე მოგცეს... მაშინ ყიდე გ[illegible]ჭები და ისაზდოვე... აბა ნახვამდის... ერთხანს უთხარი სილიბისტროს [illegible]ვამსთქვა და, მერე, რომ გამოვა, მე [illegible]ევრში ვიქნები, და რაღას იზამს...

—

სილიბისტრომ უიმედოთ შეალ[illegible] კარები...

— წევიდა?! — იყვირა — და მ[illegible]ართო თავში ხელი!.. ვაი ცოლო და შ[illegible]ილო! ხომ დამღუპეთ ერთ ჭადს გადამაყოლ[illegible]ეთ!.. ცეცხლი მეჭამა თქვენ ერთ ჭად[illegible] არ მერჩია! ახლა მის მაგიერ უნდა [illegible]ევდო ნაობახჩი... ნეტაი მამასახლისი ამ[illegible]ერებული მაინც არ მყავდეს... დაგწყევლოსთ ღმერთმა თქვენ და თქვე[illegible] ჯილაგი და მომნველი რადგან ქუდ[illegible]ი არ ქონდა მიწაზე დასანარცხებლათ ყაბალახის ყუა დაიფერთხა...

V

სახლის წინ სკამ-ლოგინთან [illegible]დგას პატარა ბიჭი და, რადგან მამის დიდი ჯოხი ხელში ჩაუვლია ,დინჯათ უ[illegible]რავს თავი: თვალ-წარბი შეჭმუხვნილი აქვს.

— დედა! —

რა შვილო?

— დღეს სტუმრები მოვლენ — ჯე[illegible] კიდევ საკმაოთ გაუმაგრებელი ენით ამბობს ბიჭი.

— რატომ?

ვერ ხედავ, ეგერ ფიცუნია როგორ იბანს პირს და ფუცუციაც მთელი დღე აავანს ხვეტს.

დედას ეღიმა.

— შენ არ თქვი, ბალანე რომ სვეტს დაიწყებს ან ციფუნია პირის პანას, სტუმრები მოვლენო.

პირველ დეკემბერს გამოვა ცისფერი ყანწების ტომი

ფასი 500 მანეთი.

ტფილისი, რედაქცია და კანტორა
ეროვნულ საბჭოს ქუჩა, № 3. ტელეფ. 18-35.

ქ რ ო ნ ი კ ა

ჩვენი წერილის ,,მწერლობის მარადიორების'' საპასუხოთ გაზეთ ,,საქართველოში'' დაიბეჭდა ბ-ნ ივ. გომელაურის წერილი. ,,ბარრიკადის'' შემდეგ ნომერში დაიბეჭდება ახალი დოკუმენტი, რომელიც უფრო აშკარათ გახდის ბრალდებას.

ხელოვანთა ცენტრი.

ხელოვანთა ცენტრმა, მსახიობთა და მწერალთა კავშირებმა ახალი ბინა აიღეს სასტუმრო ,,კავკაზ''-ში. ზომებია მიღებული, რომ ბინა მხატვრულად მოეწყოს. რამდენიმე კვირის შემდეგ დარბაზში გაიმართება საღამოები პოეზიისა და [illegible].

ბიურო „ტრიბუნა".

თბილისში დაარსდა საღამოების, კონცერტების და ლექციების მომწყობი ქართული ბიურო ,,ტრიბუნა''. განზრახულია დისპუტების მოწყობა, რომელშიაც მონაწილეობას მიიღებენ გამოჩენილი ქართული პოლიტიკური მოღვაწენი და ორატორები.

კომუნისტური რევოლიუციის წლისთავი.

გუშინ ოქტომბრის რევოლიუციის სამი წლის თავზე ტფილისში რ. ფ. ს. ს. რ. მისსიამ მოაწყო დღესასწაული. მისსიის ბინაზე გაიმართა ბანკეტი. მისსიის ყველა სადგურები მორთული იყო წითელი დროშებით და საბჭოთა რესპუბლიკის მოღვაწეთა სურათებით.

,,ფენიქსი''. ქუთაისში ახალგაზრდა ხელოვანთა ჯგუფმა ,,ფენიქსმა'' გამოუშვა ახალგაზრდობისადმი მიმართული მოწოდება, რომელშიც აღნიშნულია ახალ პოეზიაზე დაყრდნობა.

სტუდენტები საგანგებო რაზმში.

ტფილისის პოლიტეხნიკუმის ერთმა ჯგუფმა იქონია მსჯელობა სტუდენტების საგანგებო რაზმში მუშაობის შესახებ. და დაადგინა, მიმართოს ტფილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის სტუდენტებს, რომ საერთოდ გამოიმუშაონ პროტესტი, ამ დაუშვებელ საქციელის გამო, რომელიც ჩირქს სცხებს სტუდენტობას.

რესტორანების დახურვა. ჩვენ საჭიროთ მიგვაჩნია ის განკარგულება, რომელიც მოახდინა მთავრობამ კლუბების და რესტორანების დახურვის შესახებ. შეიძლება ამან მაინც შეამციროს ის დაუსრულებელი ორგიები, რომელსაც უკანასკნელ დროში თბილისში მიეცა ჩასუქებული ბურჟუა და გათახსირებული სპეკულიანტები, მაგრამ თუ დაიხურა ,,ქართული კლუბი'' და ,,ქიმერიონი'' რომელთაც საზოგადოებრივი დახმარების მიზანი ჰქონდათ, რისთვის დარჩა სპეკულიანტების ნამდვილი ბირჟა ,,მეფისტო'', სადაც თავს იყრიან ბაქოდან გამოქცეული სოვდაგარები და თბილისში გამდიდრებული ანტანტის მეწვრიმალეები.

დამფუძნებელი კრების, საგანგებო სხდომა, რომელიც გაიმართა ყარსის დაცემის გამო, ნამდვილი გამასხრება იყო საქართველოს უზენაესი ორგანოსი. ის იმერული კინკლაობა და პროპაგანდისტური ჟარგონი, რომლითაც ერთი მეორეს დაერიენ ჩვენ დეპუტატები, სამარცხვინო ეპიზოდათ დარჩება დამფუძნებელი კრების ისტორიაში.

მცირე გამონაკლისით, ჩვენს დეპუტატებს სრულებით არ ახსოვთ დინჯი საპარლამენტო ტონი, და დამფუძნებელ კრებას სამაზრო მიტინგათ აქცევენ.

ექსპრესიონიზმი: ახალი მიმართულება ხელოვნებაში განსაკუთრებით გაძლიერდა გერმანიაში, სადაც მას მეთაურად და თეორეტიკოსათ ტეოდორ დაუბლერი ჰყავს- ექსპრესიონიზმი სრული წინააღმდეგობა არის იმპრესიონიზმის, და იგი სავსებით გამოდის ვან გოგის თქმიდან: ;, იმის ნაცვლად რომ მე სიმართლით გადმოვცე ის რასაც ვუმზერ, მე სრულებით თავისნებურად ვეპყრობი საღებავებს. პირველად ყოვლისა მე მსურს მივაღწიო ძლიერ გამოსახვას''.

ექსპრესიონისტების მიზანი ნამდვილად ნახულის გაზვიადება, გაღრმავება რომელიმე განსაკუთრებულ თვისებისა, მკვეთრობა, და კონტურის სიძლიერე.

ექსპრესიონიზმი თან და თან ვითარდება საფრანგეთში, იტალიაში და ავსტრიაში, ინგლისში ის მკვიდრდება ,, პოსტ-იმპრესიონიზმის''სახელ წოდებით.

ცისფერ ყანწელების ლექსის აკადემია იმართება ეროვნულ საბჭოს ქუჩაზე № 3. აკადემიის დარბაზი დაიტევს ორმოცდაათ მსმენელს. დარბაზს ხატავენ მხატვარი ვალიშევსკი და ტერენტიევი. აკადემიის გახსნა ,,ყანწების'' გამოსვლას შეეფარდება.

ბაზელის ქრონიკა.

კომბალი. იოსებ არიმათიელი და თომაანთ კობა ერთი მეორეს ეჯიბრებიან ბაზელის კომბალისათვის. ჯერ ჯერობით გამარჯვებული არიმათიელია. კომბალი მის ხელშია და ამაყათ დარბის თბილისის ქუჩებზე.

ს ი რ ა ქ ლ ე მ ა. კოტე ფოცხვერაშვილი სამართალში მიუციათ ზედმეტი პურის ჭამისთვის. ალბათ მუშათა მაგიდამ არ იცოდა, რომ კოტესავით ბაყ-ბაყ დევს ერთი კაცის რაციონი არ ეყოფოდა. ასეთი უსამართლობა არც მურვან ყრუს დროს იყო შესაძლებელი.

ჰ ე რ ა ლ დ ი კ ა. ქართული ფსევდონიმები თითქმის ყველა ბაზელის ჰერალდიკიდან გამოდიან: კოტეჯიძე, ფირუზა, პიტნა, კორტოხა, კუხმიტიჩი, კვაცხუთელი, მარიჯან, ქაქუჩელა, კენჭაძე, სლუჩაინი, შექანჯალებული. ძებნა ბევრი არ არის საჭირო. გაზეთ ,,ახალი სხივის'' უკანასკნელი ნომერი ამგვარი ფსევდონიმებით არის ავსებული:—იგი, სანი, გარეწარი, მომავალი, ლახვარი, ტლინკი, აეტი გეწაძე, საჭამიასერელი, დონ-ინი, ჯიხაიშელი. ამათ ყველას თავს უყრის თვითონ გვაბრათუელი.

კ ო მ პ ო ზ ი ტ ო რ ი. ვიკტორ დოლიძე, ,,ქეთო და კოტეს'' ავტორი ამზადებს ახალ მსუბუქ ოპერას ,,ხანუმა და ანანია''. ანანიას პარტიას, როგორც გადმოგვცემენ, თვით ავტორი იმღერებს. ასეთი შემთხვევა უკვე იყო ერთხელ ბათომში ინგლისელებისთვის გამართულ კონცერტზე.

,,ე შ მ ა კ ი ს მ ა თ რ ა ხ ი ს'' ორ ბერიკას ,,ტუზი'' აკლდათ. ,,ტუზი'' მხოლოდ 48 ნომერში შეუმატებიათ. ისიც ნაძალადევათ. იმედი უნდა გვქონდეს რომ ამიერიდან ოფოფებს და მწყერებსაც დააშინურებენ და უფსევდონიმოთ აწერინებენ თავიანთ მათრახში.

,,ელამი არლეკინი''

ივანე ბარველის, გრიგოლ სლუჩაინის, ხვანცარიკაძეს და განაარს საეჭვო რუსების დახმარებით, ბათომში გამოუციათ ჟურნალი ,,ელამი არლეკინი''. ეს აზრი ალბათ მათ მოუვიდათ მის შემდეგ, რაც ეს პროვინციელი ინტელიგენტები დააბრმავა ,,ელამი ჯიმის' გასტროლემ ბათომში. რეჟისორი ბარველი და ,,ეშმაკის'' სლუჩაინი, კარგს იზამენ თუ ამ ჟურნალის გამოცემას ზესტაფონში გადაიტანენ. მხოლოდ იქ შეიძლება [illegible] ბათომს [illegible] და ტვინით ელამი ხალხი მას აღარ სჭირდება.

თუ ამ ხალხს [illegible] საქართველოსი, ის სჯობი [illegible] თეატრს და მწერლობას, და ინგლისელებისაგან დატოვებული მნურები ,,გუტალინი'' და შედედებული რძე ჰყიდონ.

,,ბარრიკადაზე'' წერა მათი საქმე არ არის, და ის სჯობია ცოტა ზდილობა ისწავლონ და ,,ცისფერ ყანწების'' წევრებს არ მიმართონ წერილებით და [illegible]

რედაქტორი ტიციან ტაბიძე.

დედა ოდნავ დაცინვით და თანაც სიყვარულით:

— კი შვილო, კი!..

ბავშს სრულიადაც არ მოსწონს კილო და უფრო ჩაფიქრებული ხაზავს ჯოხით მიწაზე რაღაცას.

—წევიდეთ, შვილო, წირვაზე...

სიხარულით მიდის.,. წითელ-წითელი ქორვები... შორიდან ისმის გალობა ყაყანი... ეკლესიის კარებიდან ოდნავ მოსჩანს სანთლები...

წინ მიდის ბიჭი. უჭირს, ძლიერ უჭირს დიდი ჯოხის ტარება, მაგრამ მიათრევს და, როცა მამასავით დააბჯენს,—უხარია.

მას მიჰყვება ფუსუსია. უჭირს სიარული, მაგრამ რცხვენია კოკის ქამორჩეს და თანაც უნდა ახალი კაბა ყველას აჩვენოს.

სულ ბოლოს მოდის დედა და ფიქრობს:

,,არც ეს ბავშებია წასახდენი... ღმერთო კეთილად დამიბრუნე ჩემი ქმარი. ამათი მარჩენალი... ექვსი თვე კიდო, და გაუთავდება ვადა... მოვა ჩემი სილიბისტრო.

ღმერთო გამიზარდე ჩემი ბრძენი ბიჭი!..''

ნ. ლორთქიფანიძე.

1920 წ. 14 აგვ.

რევოლიუციის ანალოგიები.

ძველი კულტურის კატაკლიზმის მოჩვენებამ ვასაკას თვალებით შემოგვანათა. გვესმის სტიქიური ცემა—რევოლიუციის.

პოეტი წინასწარმეტყველი — საგნის მიღმა მხედველია. იგი რამოდენიმე ათეულ წლების წინ იყურება.

რევოლიუცია უპირველესად მასსების ფსიქოლოგიის და ფსიქიკის შეცვლაა.

დიდი რევოლიუციების წინ მასსაში შენიშნულია პანიური შიში, არის სასაფლაოს სიჩუმე და მოკრძალება ამ რაღაცას წინაშე. წინათ გრძნობდა ადამიანის ინტიმში ისახება, შემდეგ გადადის პოეზიაში.

ვლ. სოლოვიოვმა და დოსტოევსკიმ შორიდან გაიგონეს დიდი მოძრაობის ხმაურის. მკვეთრათ გამოკვეთა ეს შიში და ბრძოლა ვლ. სოლოვიოვმა რომელმაც ირწმუნა, რომ მსოფლიო ისტორია უკვე დასრულდა თავის არსებაში. დოსტოევსკიმ კი სიგიჟის ცეცხლი დაანთო და მთელი მსოფლიო გადაახტუნა ზედ. მთელი სოფლები. ქალაქები და ხალხები ჭკუიდან იშლებოდენ. ყველა შიშით ძრწოდა კლავდენ ერთმანეთს უმიზნო ბოროტებით... დაიწყო შიმშილი. ყველა და ყველაფერი დაიღუპა" (Преступленіе и Наказаніе) ასე განიცადა დოსტოვსკიმ ფერისცვალება, რომლის რკალში ჩვენ მოვექეცით. დოსტოევსკიმ უტყუარად აღნიშნა თავისი ერის კრიზისი და შემდეგ კატასტროფა. ეს რუსეთში ჩვენში? არის რევოლიუციის ანალოგია პოეზიაში? „ცისფერი ყანწების" გამოცხადება ინტუიტური მზერა იყო მომავალ ქარიშხალის. აქ პირველად აიმართა ბარრიკადები. აქედან პირველად გადმოვარდა მოზხამული ყუმბარები. ამიტომ იგი შემდეგში უფრო თამამ რევოლიუციის მოსახდენად ემზადებოდა მხოლოდ.

იყო ვერჰარნი რევოლიუციის იაზონი არის პაოლო იაშვილის „წითელი ხარი" და „ფარშავანგები". რომლებშიაც არის ტემპერამენტი და პათოსი დიდი რევოლიუციისა. მხოლოდ ამ მხრით მინდა შევეხო ამ ორ ლექს: რომლებსაც მარტოთ შეუძლიან გაამართლონ ახალი ქართული პოეზია

დამბლა დაცემულ ნაფიც კრიტიკოსებს არ შეუძლიათ „წითელი ხარის" გაგება. აქედან იწყებენ იერიშებს ახალი შკოლის წინააღმდეგ. მენშევიკურ რევოლიუციაში მომწყვდეულთ არც შეუძლიათ გაიგონ „წითელი ხარი", სადაც არის სიღრმე და დაფანტვა რევოლიუციის პერსპექტივისა.

ცეცხლიან ყვავილებში მოჩვენება წითელი.

ცხელი ცახცახით ელის.

რომ ქვეყნის ამღერება.

იქნება მზის ნადიმი, შუადღის მშვენიერება.

აქ იშლება წინ დიონისური დითირამბი, სადაც ხელოვანის კუნთები იღვენთება და ნერვები გველივით იკლაკნება.

„მიწა რქებით მონათხარი

ნაკვერცხლებათ სცვივა ჰაერს.

ხარის ლანდი გაჩდა ტევრში. ზღვა აღარ სჩანს ოქროს მტვერში".

აქ არის შერმა კოსმიურ ხელოვანის წითელ ქაოსთან. უკანასკნელი როგორც იტყოდა ვლ. სოლოვიოვი არის ფონი სილამაზისა- აქ ქაოსი ქანაობს და იღებს გარკვეულ სახეს მზის ძალისიან სხივებში. ასეთია ბიბლიური თქმა „ყველა მზისკენ! ყველა მზეში, მიწა ვეღარ გაგვახარებს». ამ ლექსით იაშვილმა ოთხი წლის წინ ახადა ფარდა უდიდეს კატასტროფის და ფსიქოლოგიურ შეშლას. „წითელი ხარი", «ცეცხლიანი ყვავილები", ,,მოჩვენება წითელი'' დღეს უშუალოდ განცდილი სახეებია. ასეთია ფაქტურა ,,წითელი ხარის''. საინტერესოა ლექსის აწყობა, ენა არის დამთავრებულათ გრაციოზული პირველად არის მოლოდინი მშვიდი მაგრამ გრიგალის მომასწავებელი, მოისმის საყვირის ხმები, ეჭიმება ნერვები შუა წელში იგი აღწევს უმაღლეს წერტილს აქ იწყება გახელება, ცეცხლის ძახილი ისრის სიმკვეთრე და სისწორე. არის კივილი ფოლადის რიტმი აჩქარებულია. შემდეგ იწყება კვლავ დასვენება სულის მოთქმა არის ზვირთების უკანასკნელი მოხეთქება ნაპირზე და სიწყნარე. ლექსი ბგერის შერჩევაზე არის აშენებული: მათი ხმაური ქმნის წითელ საშინელებას, აძლევს ლექს სტილს, რომელშიაც იღრჩობს თავს პოეტი. ,,წითელი ხარის', რიტმიული ფრენა და შესაფერი მელოდიური სუნთქვა ქმნის რევოლიუციის ზვავის მოვარდნას.

უფრო თამამია რევოლიუცია ,,ფარშევანგებში''. ახლანდელი სინამდვილე რეალური ფანტაზმაა ,,ფარშევანგების'': წინასწარმეტყველების სტიქიური, კოლექტიური გრძნობით გადალახულია ნაპირები.

გრიგოლ რობაქიძემ უკვე გახსნა ამ ლექსის ფრჩხილები. არის ერთი მომენტი ამ ლექსში, რომელიც ფარავს ყველაფერს: ლექსის რევოლიუციონური ყნოსვა ,,ფარშევანგებში'' თავშევებულია პლანეტარული ენერგია. არის აგრეთვე მოვარდნა ცეცხლის, სადაც იწვება მსოფლიოს მოღუნული სხეული! ,,ფარშევანგები'' პირველი სახრჩობელაა აზიურ დაყუდებულ ქალაქებისა ამ ლექსში პირველათ დაინძრა ქალაქი. რკინის სახეებით და მისტიური კივილით: არის ,,ფარშავანგებში'' შეკრული ქალაქის აგონია ტორტმანი ქალაქის კულტურისა. ლექსის პირველი ნახევარი რევოლიუციის გეროლდების ჩამოვლაა.

მხურვალე ცახცახით დაჰქრიან ცხენები.

მწვანე და წითელი ქოლგების ტრიალი

სადღესასწაულო დროშების ფრიალი და სხ.

აქ არის მასსების ამოძრავება კოლექტიური გრძნობის ანთება, არის წყურვილი ბარბაროსების მოსვლისა და რომესპიერის ეშაფოტის შემოხედვისა შემდეგ იწყება დიდი ტეხა ქალაქის ქაოსში გახვევა.

,,ცხელ ჰაერის ცისფერ ხორცსა გლეჯდენ მკაცრი ნისკარტებით

და ქალაქში მოფრენილი გაგიჟებულ მზის დარდებით,

ქუჩებს, ოქროს მდინარეებს, აკვნესებდენ ახალ შიშით —

და აივსო ეს ქალაქი ხმაურობით და სიგიჟით:

ლიწინით ცვიოდენ ხეების ტოტები

აითენ სახლები ალმურის მოდებით.

ხალხი ირეოდა კვნესით და ვაებით

ყვირილით მოჰქროდენ ჩქარი—ტრამვაები''.

რევოლიუცია ამ სახეების სინტეზია. ,,ფარშევანგებში' პაოლო იაშვილმა ინტუიციის სამახვილით გაუსწრო წინ მოვლენას და რეალური სახე მისცა ამ ლექსში. არის აპოკალიპსის წვეთის დაცემა.

რევოლიუცია აქ გამოზომილია რადიუსებით ,,ფარშევანგების რიტმიული სვლა- თავისუფალი და. შესატყვისი, რევოლიუციის ბგერასთან. რიტმით გრძნობთ ქარიშხალის მოახლოებას, ამოვარდნას და დაწყნარებას. არის მაღლობები და ჭინკის გვირაბები.

ამ ლექსით პაოლო იაშვილი შეიჭრა მასსაში რომელსაც ახალ კულტურისაკენ აქვს გაწვდილი ხელები.

შალვა აფხაიძე.